

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΜΑΘΗΜΑ: «ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ»

Γιώργος Βλασσόπουλος
Διδάκτωρ Νομικής- Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

ΚΖ' ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΑΘΗΝΑ 2021

Εισαγωγή

Το κοινωνικό κράτος δικαίου κατοχυρώνεται ρητά στο ισχύον Σύνταγμα (αρθρ. 25 Σ)

Η κομβική σημασία του αναδεικνύεται από τον εντοπισμό των δύο θεμελιωδών παραμέτρων του :

- του κράτους δικαίου με έμφαση στην αρχή της νομιμότητας
- της κοινωνικής διάστασης που έγκειται στην τήρηση της νομιμότητας με όρους κοινωνικής ευαισθησίας υπό το πρίσμα και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Η κοινωνική αλληλεγγύη, εν προκειμένω, νοείται πρωτίστως ως κανόνας δικαίου με συγκεκριμένο περιεχόμενο και συγκεκριμένες έννομες συνέπειες.

Ορολογία

Ευάλωτες ομάδες πληθυσμού είναι οι ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και ευρύτερα κοινωνικού αποκλεισμού. Με τον όρο φτώχεια εννοούμε ιδίως, αλλά όχι μόνο, την υλική στέρηση βασικών αγαθών ή υπηρεσιών όπως στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Αν και υπάρχει μεγάλη ποικιλία ορισμών, ως κοινωνικό αποκλεισμό εννοούμε την στέρηση ή παρεμπόδιση πρόσβασης σε βασικά αγαθά ή υπηρεσίες που είναι απαραίτητα για ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης στο κοινωνικό περιβάλλον. Επιπλέον, το Παρατηρητήριο της ΕΕ κάνει μνεία και στην στέρηση κοινωνικών δικαιωμάτων. (Βλ. ενδεικτικά ec.europa.eu: European Pillar and Social Rights, Κοινωνική Διάσκεψη Πόρτο 7,8-5-20121 ' βλ. επίσης Στ. Κτιστάκη, Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα κοινωνικά δικαιώματα ΕΔΚΑ 2012 σελ. 481 επ., Ξ. Κοντιάδη Κράτος πρόνοιας και κοινωνικά δικαιώματα, Σάκκουλας 1997 , Γ.Κατρούγκαλο, Τα κοινωνικά δικαιώματα, 2006, Σακκουλας' βλ. επίσης σχετική πρόσφατη αρθρογραφία Αντ. Μανιτάκη και Αναστ. Πούλου για τα κοινωνικά δικαιώματα και τις ιδιαιτερότητες τους ιδίως ως προς την σχετικά αδύναμη κανονιστική δεσμευτικότητά τους στη πράξη σε www.constitutionalism.gr).

Οι ομάδες πληθυσμού που διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού είναι πολλές. Ενδεικτικά μνημονεύονται οι ακόλουθες:

- α) ΑΜΕΑ
- β) Μετανάστες
- γ) Παιδιά
- δ) Άποροι – άστεγοι
- ε) Χρήστες ουσιών
- στ) Μονογονεϊκές οικογένειες
- ζ) Μοναχικοί ηλικιωμένοι
- η) Πολύτεκνοι
- θ) Ρομά

Ένταξη σημαίνει μια εκ των πραγμάτων σύνθετη διαδικασία ενσωμάτωσης ομάδων πληθυσμών που κινδυνεύουν να διαβούν σε συνθήκες υλικής στέρησης ή ακόμη και να περιπέσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό. Η διαδικασία εν προκειμένω είναι σημαντική αμφιμερώς :

- Αφενός μπορεί να συμβάλει στη στήριξη ατόμων και κοινωνικών ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο μη αξιοπρεπούς διαβίωσης με πολλές παράπλευρες συνέπειες
- Αφετέρου εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον υπό την έννοια ότι είναι προς το συμφέρον της κοινωνίας να μην αφήνει στο περιθώριο ομάδες πληθυσμού που μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης με ανθρώπινο πρόσωπο.

Βεβαίως ο τεκμηριωμένος δημοκρατικός διάλογος με συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων (εκπροσώπων εργοδοτών και εργαζομένων), αλλά και της κοινωνίας των πολιτών (μη κυβερνητικές οργανώσεις κλπ) μπορεί να εμπλουτίσει τη διαδικασία

προς ένα κοινά αποδεκτό Εθνικό Σχέδιο Ένταξης με όραμα και προοπτική σε μία εποχή που οι νέες τεχνολογίες μεταβάλλουν άρδην συνήθειες και νοοτροπίες δεκαετιών.

Η ανθρωποκεντρική θεώρηση

Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ευρύτερα της προσωπικότητας είναι πρωταρχικής σημασίας σε μία δημοκρατική πολιτεία. Δεν είναι τυχαίο ότι ο συντακτικός νομοθέτης θεσπίζει πρωταρχικά την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (βλ. άρθρο 2 του Συντάγματος). Η διάταξη αυτή νοείται συνδυαστικά με την διάταξη αρθρ. 5 (ελεύθερη ανάπτυξη προσωπικότητας), αρθρ. 4 (αρχή ισότητας), αρθρ. 21 (προστασία υγείας, σωματικής και ψυχικής), αρθρ. 25 (αρχή κοινωνικού κράτους δικαίου). Η συνταγματική κατοχύρωση της αξίας του ανθρώπου εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο υπερνομοθετικής προστασίας (Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ε.Ε., Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης κλπ)

Είναι λοιπόν προφανές ότι η κοινωνική αλληλεγγύη αποτελεί απόρροια της αναμφισβήτητης ανάγκης προστασίας της αξίας του ανθρώπου, όχι μόνο ως ατόμου αλλά και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου.

Η αλληλεγγύη εκφεύγει των τυπικών ορίων της φιλανθρωπίας και καλύπτει την ανάγκη στήριξης του πλησίον, στο πλαίσιο της καλώς νοούμενης ατομικής αλλά και συλλογικής ευθύνης. Άρα κάθε πολίτης δικαιούται αλλά και οφείλει αλληλεγγύη ως ενεργό και συνειδητό μέλος μιας πολιτισμένης κοινότητας ανθρώπων. Από εκεί και πέρα βεβαίως η ευθύνη του κράτους για υλοποίηση της κοινωνικής αλληλεγγύης στην πράξη είναι δεδομένη, ιδίως στην παρούσα έκτακτη συγκυρία της πανδημίας που απειλεί την κοινωνική συνοχή σε παγκόσμια κλίμακα. Οι αποτελεσματικές εθνικές πολιτικές ένταξης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού είναι απαραίτητες υπό το πρίσμα της αδήριτης ανάγκης υλοποίησης της κοινωνικής αλληλεγγύης στην πράξη. Μεγάλο διακύβευμα είναι η αναπροσαρμογή αυτών των πολιτικών, ώστε

να ανταποκρίνονται στην αλλαγή των δεδομένων που επιταχύνεται από έκτακτες συγκυρίες, όπως αυτή που βιώνουμε σήμερα. Βασικό ζητούμενο παραμένει η πραγματική μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, ώστε η ένταξη των ευάλωτων ομάδων να έχει ουσιαστικό αντίκρυσμα με μόνιμο χαρακτήρα και να συμβάλει σε μία βιώσιμη ανάπτυξη που θα υπερβαίνει τη λογική των στατιστικών αναλύσεων επικεντρώνοντας στο όραμα ενός νέου ανθρωπισμού.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντονίζει και εποπτεύει το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο για την Απασχόληση, τις Κοινωνικές Υποθέσεις και την Ένταξη ([www.europa.eu: Employment, Social Affairs and Inclusion](http://www.europa.eu:Employment, Social Affairs and Inclusion))

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων ορίζει 20 όρους και δικαιώματα σε τρία κεφάλαια :

- Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας
 - Δίκαιοι όροι εργασίας
 - Κοινωνική προστασία και ένταξη
- Η κοινωνική ένταξη εντάσσεται στις κοινωνικές επενδύσεις. Η ενεργός ένταξη συνδέεται με :
- Στήριξη του εισοδήματος (επιδόματα ανεργίας, επιδόματα παιδιού και οικογένειας, συντάξεις, βοηθήματα αναπηρίας, σχήματα ελάχιστου εισοδήματος)
 - Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς
 - Πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας
 - Κοινωνική καινοτομία (ιδίως με στήριξη Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου - European Social Fund/ ESF)

- Επένδυση στα παιδιά
- Έλλειψη στέγης
- Φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό
- Ενεργό γήρανση

Κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

A. Ο επιτελικός ρόλος της Κεντρικής Διοίκησης

Υπουργείο Εργασίας (ypergasias.gov.gr)

Ενιαίο σχέδιο δράσης 2021

Στόχος 5: Καταπολέμηση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών κοινωνικής στήριξης.

➤ Βασικά προσδοκώμενα αποτελέσματα:

α) Να ανέλθει ο αριθμός δικαιούχων του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) που συμμετείχαν σε δράσεις ενεργοποίησης και ένταξης στην αγορά εργασίας στο **10%** των εγγεγραμμένων ανέργων δικαιούχων να συμμετέχουν στις δράσεις¹

β) Ο αριθμός αστέγων που μετέβησαν σε αυτόνομες στεγαστικές λύσεις να ανέλθει σε 600 άτομα το τέταρτο τρίμηνο του 2021¹

¹ Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το 2019 το 17,9% του συνολικού πληθυσμού ήταν σε κίνδυνο φτώχειας. Σήμερα οι εγγεγραμμένοι άνεργοι δικαιούχοι ΕΕΕ είναι 219.385 άτομα, οπότε στόχος είναι ο αριθμός δικαιούχων του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) που θα συμμετέχουν σε δράσεις ενεργοποίησης και ένταξης στην αγορά εργασίας να ανέλθει σε 20.000 άτομα περίπου το 2021. Με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία το ΕΕΕ καλύπτει σήμερα περίπου 273.000 νοικοκυριά με τριπλή δυνατότητα: εισοδηματικής ενίσχυσης (κυμαινόμενη από 1200 ευρώ έως 3000 ευρώ ανά εξάμηνο ανάλογα με αριθμό μελών νοικοκυριού), συμπληρωματικών κοινωνικών υπηρεσιών, υπηρεσιων ενεργοποίησης προς την αγορά εργασίας). Επιπλέον με αρθρ. 93 ν.4387/2016 καθιερώθηκε το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων για όσους έχουν συμπληρώσει το 67^ο ετος με φορέα χορήγησης από 1-1-2019 τον ΟΠΕΚΑ. Υπενθυμίζεται επίσης το επίδομα στεγαστικής συνδρομής όπως ισχυει σήμερα σύμφωνα με αρθρ. 24-30 ν.4756/2020(και ΚΥΑ ΦΕΚ Β 2156/25-5-2021).Βεβαίως αυτά τα επιδόματα χορηγούνται με αυστηρά περιουσιακά και εισοδηματικά κριτήρια.

Στόχος 5: δράσεις

5.1 Αναβάθμιση και μεταποίηση υπηρεσιών πρόνοιας

- Αναβάθμιση της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών της κοινωνικής προστασίας (κέντρα πρόνοιας και υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας ηλικιωμένων)
- Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για την ίδρυση και λειτουργία των μονάδων παιδικής προστασίας που λειτουργούν ως ΝΠΙΔ.

5.2 Στήριξη των ασυνόδευτων ανηλίκων

- Επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων για την κάλυψη της πλήρους προστασίας τους σε συνεργασία με την Ειδική Γραμματεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης.

5.3 Βελτίωση και ενίσχυση των παροχών και δράσεων για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

- Δέσμη έργων για την πρόληψη και αντιμετώπισή του κοινωνικού αποκλεισμού με ενσωμάτωση της διάστασης της ενεργοποίησης των δικαιούχων.

5.4 Ριζική αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής μέριμνας και κοινωνικής προστασίας, ενίσχυση της μητρότητας, της παιδικής μέριμνας και αποτελεσματική αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας (TEBA assistance)

5.5 Δράσεις για τους Ρομά

- Δέσμη έργων για την κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά με έμφαση σε στέγαση, εκπαίδευση, υγεία και απασχόληση

¹ Υπολογίζεται ότι οι δικαιούχοι του ΕΕΕ που διαβούν άστεγοι το 2020 ανέρχονται σε 9.194 άτομα. Προφανώς η υποστήριξη αστέγων για εξασφάλιση αυτόνομης στεγαστικής λύσης αποσκοπεί στην αυτόνομη διαβίωση και στην κοινωνική ένταξη τους.

Στόχος 5:

Βασικά έργα ανά δράση

5.- Νέοι Οργανισμοί Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας.

Αφορά την έκδοση νέων οργανισμών σε 13 Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας.

- Αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας Μονάδων Παιδικής Προστασίας (ΝΠΙΔ).

- Ενιαία Ψηφιακή Πύλη Κοινωνικής Προστασίας :

Μετεξέλιξη της πλατφόρμας του Εθνικού Μηχανισμού με την ενσωμάτωση όλων των πληροφοριακών συστημάτων που συνοδεύονται με την υποβολή αιτήσεων για τα εθνικά και κοινωνικά επιδόματα και την καταχώριση των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς (ΤΕΒΑ, Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, Δομές Φτώχειας, ΚΔΗΦ, ΣΥΔ, Δομές Κλειστής Φροντίδας όπως Κέντρα Χρονίως Πασχόντων, γηροκομεία, δομές παιδικής προστασίας κ.α.).

Εκκρεμεί η παραμετροποίηση και θέση σε πλήρη λειτουργία του πληροφοριακού συστήματος και η έκδοση σχετικής ΚΥΑ.

- Αναμόρφωση προνοιακής νομοθεσίας και αναδιοργάνωση της διοικητικής δομής των προνοιακών υπηρεσιών

- Απογραφή / ψηφιοποίηση δεδομένων ακίνητης περιουσίας - αξιοποίηση ακινήτων για τη στέγαση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων

- Ενίσχυση της πρόσβασης των πολιτών σε ψηφιακές υπηρεσίες πρόνοιας και βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού - Ψηφιακός μετασχηματισμός ΟΠΕΚΑ

- Ανάπτυξη στρατηγικής για τη μεταρρύθμιση των υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας των ηλικιωμένων

Η στρατηγική αυτή αποβλέπει στη βελτίωση της προσβασιμότητας, της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της Μακροχρόνιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

5.2 Στήριξη των ασυνόδευτων ανηλίκων

- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) & Επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων

Έναρξη εφαρμογής του θεσμού της επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων όπως προβλέπεται στον ν.4554/2018. Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) μπορεί να ιδρύσει Κλιμάκια Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων για της ανάγκες της επιτροπείας (αναμένεται η έκδοση σχετικής ΚΥΑ σύμφωνα με το άρθρο 98 του ν.4674/2020). Θα πρέπει να εκδοθεί ο νέος Οργανισμός του ΕΚΚΑ με τον οποίο συστήνεται η Διεύθυνση Παιδικής Προστασίας. υπό την οποία σχεδιάζεται να εμπίπτουν οι αρμοδιότητες της επιτροπείας. Επίσης πρέπει να διασφαλιστεί η παροχή νομικής στήριξης, διερμηνείας και κάλυψης των τυχόν έκτακτων αναγκών που μπορεί να προκύψουν ως προς ασυνόδευτους ανήλικους στο πλαίσιο της επιτροπείας καθώς και να ολοκληρωθεί η διαδικασία πρόσληψης των επαγγελματιών επιτρόπων από το ΕΚΚΑ.

5.3

- Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας.

Υποστήριξη της Διεύθυνσης Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης κατά την επεξεργασία και σύνταξη της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης

- Ενεργοποίηση του Γ' Πυλώνα παρεμβάσεων υποστήριξης των δικαιούχων του ΕΕΕ (πρώην ΚΕΑ). Μετά από μία σχετική πιλοτική εφαρμογή, σχεδιάζεται η καθολική υλοποίηση δράσεων σε όλους τους δήμους της χώρας με τη συνεργασία των υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, του ΟΑΕΔ, της ΗΔΙΚΑ, των κοινωνικών υπηρεσιών και των Κέντρων Κοινότητας.

- Καθορισμός όρων χορήγησης επιδόματος στεγαστικής συνδρομής σε ανασφάλιστους υπερήλικες

- Πρόγραμμα Στέγαση και Εργασία: Αφορά την κοινωνική επανένταξη ατόμων και οικογενειών που διαβιούν υπό συνθήκες αστεγίας με πυλώνες:

- α) Επιδότηση ενοικίου για 24 μήνες και κάλυψη δαπανών για οικοσυσκευές

- β) Παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης και διασύνδεσης με συμπληρωματικές κοινωνικές παροχές όπως το ΕΕΕ και το επίδομα στέγασης

- γ) Υπηρεσίες ενεργοποίησης, κατάρτισης και προώθησης στην εργασία.

- Ένταξη των αστέγων που διαμένουν σε ξενώνες Μεταβατικής Φιλοξενίας στο πρόγραμμά του ΕΕΕ.

Κίνητρα για σταδιακή αυτόνομη διαβίωση (π.χ. κάλυψη εξόδων ή δαπανών μετακίνησης, δημιουργία ενός μικρού κουμπαρά για εγγύηση ενοικίου και οικοσυσκευή ενόψει διαδικασιών αυτονομησης)

- Κοινωνική επανένταξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, Μικροπιστώσεις για εκπαίδευση / επιχειρηματικότητα και Υπηρεσίες - δραστηριότητες για ευάλωτες οικογένειες.

5.4 Ριζική αναδιάρθρωση

Λόγω πανδημίας αναμένεται αύξηση των δικαιούχων του ΕΕΕ την περίοδο 2021-2023. Το έργο αποσκοπεί στην στήριξη οικογενειών που πλήττονται από ακραία φτώχεια ή έχουν παγιδευτεί σε ανάλογη κατάσταση.

Αναλύεται στα εξής υποέργα:

- Υποέργο 1: Διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών (για τη περίοδο 2021-2023)

Εφαρμογή συνοδευτικών μέτρων για την ένταξη και ψυχοκοινωνική υποστήριξη ατόμων που πλήττονται από ακραία φτώχεια¹

Στόχος 7: Πολιτικές στήριξης της οικογένειας.

- Επίδομα γέννησης

Εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 2000 με διττό σκοπό : αφενός την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος και αφετέρου τη στήριξη της οικογένειας. Εκτιμάται ότι έως το τέλος του 2020 η χορήγησή του θα αντιστοιχεί σε 61.500 γεννήσεις.

- Αύξηση αριθμού παιδιών που έκαναν χρήση Voucher για παιδικό σταθμό κατά 10%. Δηλαδή αύξηση κατά 15.000 σε σχέση με το 2020 (για τη χρονιά 2019-2020 δόθηκαν 150.000 voucher)

- Μείωση χρόνου διοικητικών διαδικασιών για αναδοχή και υιοθεσία κατά 80%: Από 6 έτη σε 1 έτος.

Στόχος 7 δράσεις

7.1 Συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής

Έργα:

- Ενίσχυση του προγράμματος επιδοτούμενης πρόσβασης σε βρεφονηπιακούς σταθμούς με συμμετοχή εργαζομένων στον δημόσιο τομέα.

¹ Ακραία φτώχεια σημαίνει τη σοβαρή στέρηση ικανοποίησης βασικών ανθρώπινων αναγκών όπως τροφή, ποσιμο νερό, σοβαρή έλλειψη υγειονομικών υπηρεσιών, ,εκπαίδευσης και την έλλειψη στεγής. Απο το 2018 ο όρος ακραία φτώχεια που εισήχθη το 2015 από τον ΟΗΕ αφορά ανθρώπους με εισόδημα χαμηλότερο των 1,90 δολαρίων την ημέρα

- Παροχή φροντίδας και φιλοξενίας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, βρέφη από 2 μηνών έως 2,5 ετών και νήπια από 2,5 ετών έως την ηλικία εγγραφής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση

- Δημιουργία, υλοποίηση και θεσμικό πλαίσιο προγράμματος "Νταντάδες της γειτονιάς":

Υποστήριξη εργαζομένων μητέρων με φύλαξη παιδιών βρεφικής ηλικίας (έως 2,5 ετών) από γυναίκες ειδικά διαπιστευμένες. **(Πιλοτικό)**

7.2 Μέτρα δημογραφικής πολιτικής και στήριξης της οικογένειας

- Συνέχιση και παρακολούθηση χορήγησης επιδόματος γέννησης

Συνεχίζει και παρακολουθείται η χορήγηση του επιδόματος γέννησης ποσού 2.000 ευρώ ανά παιδί που γεννιέται στην Ελλάδα (το επίδομα αυτό θεσπίστηκε από 1-1-2020 με τον ν.4659/2020)

- Σύνδεση επιδόματος παιδιού και στέγασης με την επαρκή φοίτηση των ανηλίκων στην υποχρεωτική εκπαίδευση (ν.4659/2020 αρθρ.15 παρ.3)

Απαιτείται έκδοση σχετικής ΚΥΑ.

7.3 Νέο πλαίσιο πολιτικής για την αναδοχή και την υιοθεσία

- Μέτρα Εφαρμογής του νέου πλαισίου και παρακολούθηση υλοποίησης του

- Επικοινωνιακή ενέργεια για την προώθηση της αναδοχής και της υιοθεσίας

7.4 Πρώιμη παρέμβαση και βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας

Μεταρρύθμιση πρώιμης παιδικής ηλικίας

*Ανάπτυξη περιεκτικού προγράμματος σπουδών για κέντρα παιδικής μέριμνας (ιδιωτικά ή δημόσια) για βρέφη από 3 μηνών έως 4 ετών.

* Βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας. Οι σταθμοί αυτοί είναι μονάδες παροχής ολοκληρωμένης φροντίδας σε παιδιά βρεφικής και προσχολικής ηλικίας με αναπηρία. Ο συνολικός αριθμός τους είναι μικρός, οπότε η επέκταση τους αποτελεί στόχο.

Στόχος 8: Προώθηση πολιτικών για ίση μεταχείριση και ίσες ευκαιρίες των δύο φύλων

* Ολοκλήρωση θεσμικού πλαισίου για άδεια πατρότητας (προωθείται και στο υπό ψήφιση νέο εργασιακό νομοσχέδιο)

* Ολοκλήρωση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ισότητα των δύο φύλων

Δράσεις

8.1 Μέτρα ενίσχυσης της ισότητας των φύλων

Έργα:

- Καθιέρωση αδειας πατρότητας. Νομοθετικό πλαίσιο για ενσωμάτωση Ευρωπαϊκής οδηγίας 1158/2019

- Επιβράβευση επιχειρήσεων για την προώθηση δράσεων της ισότητας των φύλων (SHARE)

- Ενδυνάμωση των γυναικών στο δημόσιο διάλογο, στα ΜΜΕ και στη συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων («GENDER PUBLIC DEBATE»)

-Πιλοτικές εμπειρίες με σκοπό τη βελτίωση της ισότητας των φύλων στους ερευνητικούς οργανισμούς «R-I PEERS» → Πρόγραμμα Horizon 2020

* Πρόγραμμα κατάρτισης εργαζομένων και εργοδοτών στη διαφορετικότητα για την οικονομική ανάπτυξη

* Εισαγωγή της εκτίμησης των επιπτώσεων ως προς το φύλο στις δημόσιες πολιτικές και στους προϋπολογισμούς (Gender Budgeting)

8.2 Ενίσχυση των επιτελικών λειτουργιών της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων

8.3 Πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας

Έργα

- "Εξειδικευμένη υποστήριξη μηχανισμού παρακολούθησης της ισότητας των φύλων" - Εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (με ρητή πρόβλεψη και στο υπό ψήφιση νέο εργασιακό νομοσχέδιο)

Τροποποίηση του τεχνικού πλαισίου του έργου με παράταση έως τον 09/2023, ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και στην αξιολόγηση από την Ανεξάρτητη Αρχή GREVIO τον Μάρτιο 2021.

- Οριζόντιες παρεμβάσεις εθνικής εμβέλειας για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

24ωρη τηλεφωνική γραμμή SOS 15900 (έως το 2023) που παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής και ενημέρωσης σε θέματα βίας (απο ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς) :

Έχει εξασφαλιστεί η 3ετής παράτασή του έως το 2023.

Στόχος 9: Επαγγελματική κατάρτιση στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής και σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες - ενίσχυση θεσμού μαθητείας.

- Ολοκλήρωση ΚΥΑ για πειραματικές ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ

Στόχος είναι η εισαγωγή νέων ειδικοτήτων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και η δημιουργία ευκαιριών απόκτησης νέας τεχνογνωσίας. Η αναβάθμιση του ρόλου της μαθητείας μπορεί μακροπρόθεσμα να συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας των νέων ηλικίας 15-24 ετών (35,2% το 2019) και τον περιορισμό του φαινομένου των νέων NEET (NO EMPLOYMENT, EDUCATION, TRAINING), δηλαδή όσων βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (12,5% το 2019) , στόχος που αποτελεί περιεχόμενο του βιώσιμου στόχου 8 της σχετικής Ατζέντας του ΟΗΕ.

Δράσεις

9.1 Προώθηση και ενίσχυση του θεσμού της μαθητείας

- Δυικό σύστημα μαθητείας στις Επαγγελματικές Σχολές του ΟΑΕΔ (το πρωί 6 ώρες πρακτική άσκηση σε επιχείρηση, το απόγευμα θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα σε διάφορες ειδικότητες)
- Πιλοτική λειτουργία πειραματικών ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ με νέες ειδικότητες βάσει των τοπικών αναγκών

π.χ. αγροδιατροφή, πληροφορική / ρομποτική, logistics, πράσινα επαγγέλματα (ΑΠΕ, ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων), τουρισμός
- Υλοποίηση πιλοτικού προγράμματος μαθητείας για πρόσφυγες (αναμένεται ΚΥΑ βάσει ν.4387/2016, άρθρο 118)
- Ενδυνάμωση του συστήματος μαθητείας

Π.χ. Ποιοτικός έλεγχος των ΕΠΑΣ, αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών, ανακαίνιση κτιριακών υποδομών, ίδρυση "πράσινων" σχολών, επέκταση των γραφείων καριέρας και κατάρτιση για το προσωπικό του ΟΑΕΔ.

9.2 Αναβάθμιση της ποιότητας της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης

- Ανασχεδιασμός του ΛΑΕΚ

9.3 Απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων, νέων δεξιοτήτων και αναβάθμιση δεξιοτήτων εργατικού δυναμικού υπό νέο αντικειμενικό σύστημα παρακολούθησης εισροών-εκροών

Ανοιχτά προγράμματα για απόκτηση βασικών και εξειδικευμένων ψηφιακών δεξιοτήτων μέσω τηλεκατάρτισης και με φυσική παρουσία και πιστοποίηση βάσει διεθνών προτύπων.

9.4 Απόκτηση και αναβάθμιση δεξιοτήτων μέσα από ένα αναμορφωμένο μοντέλο κατάρτισης (ΟΑΕΔ)

Έργο: Απόκτηση και αναβάθμιση δεξιοτήτων

- Αναβάθμιση αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης μέσω των ΙΕΚ και ΚΕΚ του ΟΑΕΔ ιδίως με:

Νέο σύστημα ποιοτικού ελέγχου, βελτίωση περιεχομένου επαγγελματικής κατάρτισης, συνεργασίες με άλλους παρόχους / πανεπιστήμια, βασικό πρόγραμμα ψηφιακών δεξιοτήτων για ανέργους, αναμορφωμένα ΛΑΕΚ μετά από διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους, ανακαίνιση κτιριακών Υποδομών, εργαστήρια εικονικής πραγματικότητας.

Ανεξάρτητη Διαβίωση (ΑΜΕΑ)

Θεσμοθέτηση προσωπικού βοηθού

Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και καταπολέμησης της φτώχειας - ΕΣΑμεΑ, i-Living

- Μέριμνα για πρόληψη ιδρυματοποίησης και στήριξη υπηρεσιών φροντίδας εντός της κοινότητας
 - Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης (ΣΥΔ)←Δήμοι
- Σταδιακή παύση λειτουργίας ιδρυματικών δομών κλειστής φροντίδας (EASPD), όπως αυτές στα Λεχαινά ή στην Αττική
- Αποασυλοποίηση και ένταξη σε κοινοτικές στεγαστικές μονάδες ψυχικής υγείας
- Προγράμματα "Βοήθεια στο σπίτι" - "Πρόληψη στο σπίτι"
- Συγκρότηση ομάδας εργασίας για θέματα ατόμων με οπτική αναπηρία
- Πρόγραμμα αυτόνομης κατοικίας και προσβάσιμης γειτονιάς

Προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ασυνόδευτων ανηλίκων

- Βελτίωση συνθηκών υποδοχής και φιλοξενίας
- Διευκόλυνση άσκησης δικαιωμάτων ευάλωτων ομάδων
- Ένταξη της οριζόντιας διάστασης της αναπηρίας στην Εθνική Στρατηγική για τα ασυνόδευτα ανήλικα

Υπουργείο μετανάστευσης→Ειδική γραμματεία ασυνόδευτων ανηλίκων : **500** θέσεις προσωρινής φιλοξενίας στην ενδοχώρα

- Έγκαιρη ανίχνευση ευαλωτότητας κατά την άφιξή τους

- Διασφάλιση του δικαιώματος εκπαίδευσης όλων των παιδιών που αιτούνται άσυλο
- Ενίσχυση της υποστήριξης σε ασυνόδευτους ανήλικους που χρειάζονται ψυχιατρική διάγνωση και παρακολούθηση

Ψηφιακή προσβασιμότητα → Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

- Ανασχεδιασμός, απλούστευση και ψηφιοποίηση διοικητικών διαδικασιών
- Υλοποίηση του ψηφιακού μετασχηματισμού της θεματικής περιοχής για τα ΑμεΑ
- Διασφάλιση οριζόντια της προσβασιμότητας στους ιστότοπους των Υπουργείων και στις εφαρμογές των φορητών συσκευών των δημοσίων υπηρεσιών
- Διασφάλιση της προσβασιμότητας στις ιστοσελίδες των Δήμων

Αφύπνιση της κοινωνίας και της δημόσιας διοίκησης

- Προβολή των δικαιωμάτων των ΑΜΕΑ
- Ενδυνάμωση της θέσης των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία των πολιτών → Κοινωνική και Αλληλέγγυα οικονομία
- Δράσεις ενημέρωσης των ΜΜΕ

Ενημέρωση για συμμετοχή κοινότητας στην αποϊδρυματοποίηση : **"Μία οικογένεια για κάθε παιδί"**

- Βραβεία ΟΤΑ για προσβασιμότητα ΑΜΕΑ
- Επιμόρφωση για μετακίνηση ΑΜΕΑ

➤ **Προγράμματα για Ρομά**

1) 10/7/2020 Υπογραφή Προγράμματος "Κοινωνική Ένταξη και Ενσωμάτωση των Ρομά" με πόρους του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου -->ΕΟΧ

Έργα

α) Δημιουργία Task - Force

β) Προσωρινή μετεγκατάσταση στον Δήμο Πέλεκα Κατερίνης (*****) στα πρότυπα κοινωνικής κατοικίας.

Συνολικός προϋπολογισμός 7 εκατομμύρια ευρώ (5 ενωσιακοί πόροι +2 εθνικοί πόροι) για 36 μήνες έως **31/12/2024** + επιχορηγήσεις (Small Grant Schemes):

- Ενδυνάμωση νέων και γυναικών Ρομά
- Προώθηση και υποστήριξη παιδιών Ρομά σε παιδικές κατασκηνώσεις
- Μικρής κλίμακας παρέμβαση για ενδυνάμωση και στήριξη Ρομά σε τοπικό επίπεδο

+ Ανάπτυξη συνεργασίας με αρμόδιους φορείς της Νορβηγίας (**egroma.gov.gr**)

2) Rom-Plat για διαβούλευση 29/8/2018

3) Action Grants για αποφυγή διακρίσεων (just/2015/rdis/ag/disc : europa.eu)

+ Διεθνής Επετειακή Συνδιάσκεψη με την ευκαιρία της Ημέρας των Ρομά: Αθήνα- 8,9/4/2021(βλ. σχετ. www.dw.com 9-4-2021):

Στο webinar συμμετείχαν Ρομά εκπρόσωποι και Ρομά εμπειρογνώμονες, εκπρόσωποι της Unicef και των Εθνικών Σημείων Ένταξης για τους Ρομά από όλες τις συμμετέχουσες χώρες

- Συνεισφορά της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) στη χάραξη της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη των Ρομά (2021-2027)

1ος Στόχος: «Καταπολέμηση αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων

- Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Δράσεις προώθησης του δικαιωμάτων Ρομά
- Δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης
- Καταγγελίες

Δράσεις

- α) Αξιοποίηση ΜΜΕ
- β) Δράσεις εκπαίδευσης
- γ) Δράσεις ευαισθητοποίησης Ρομά και εκπαίδευσης επαγγελματιών

2ος Στόχος: Προώθηση συμμετοχής των Ρομά μέσω ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης

Δράσεις

- α) Δημιουργία σταθερού ανοιχτού διαύλου δημόσιου διαπολιτισμικού διαλόγου
- β) Συντονισμός και ανάπτυξη ικανοτήτων για τη συμμετοχή των Ρομά στην διαμόρφωση και παρακολούθηση μέτρων και πολιτικών ένταξης

3ος Στόχος: Καταπολέμηση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και μείωση του χάσματος με τον γενικό πληθυσμό

- Συνθήκες διαβίωσης
- Στέγαση
- Δικαίωμα στο νερό
- Δημοτολογικές εκκρεμότητες
- Ιθαγένεια
- Γυναίκες Ρομά
- Παιδιά Ρομά
- Ρομά και Covid-19

Δράσεις

α) Δικαίωμα στο νερό

β) Γυναίκες Ρομά

γ) Παιδιά Ρομά

δ) Ρομά και Covid-19

pdf --> EEDA erotimatologio Roma (8/3/2021)

I Νομοθεσία για Ρομά

Συνθήκη για Λειτουργία Ευρωπαϊκής Ένωσης - ΣΛΕΕ

Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης- ΣΕΕ

Οδηγία 2000/43/ΕΚ

(COM 2011) 173 Communication from the Commission...

Σύσταση Ε.Ε. 2013/C 378/01 όπως τροποποιήθηκε

II. Εθνική Νομοθεσία

N.3304/2005 άρθρο 19 → Συνήγορος Πολίτη ως φορέας προώθησης της ίσης μεταχείρισης, άρθρο 21, Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης

- Ειδική έκθεση Συνήγορου του Πολίτη (Αύγουστος 2009) για έλλειψη στέγασης ως εμπόδιο στην πρόσβαση των Ρομά σε κοινωνικές παροχές ή δικαιώματα

➤ **Κέντρα κοινότητας** άρθρο 4 ν.4368/2016 + ΚΥΑ ΑΠ Δ.23/οικ 14435/1135/29-3-2016 : μαζί με τα παραρτήματα (αρθρ.5 ν.4366/2016) και τις κινητές μονάδες τους

→ Συνεργασία με αρμόδιες υπηρεσίες των ΟΤΑ (δράση σε τοπικό επίπεδο) σε ολιστική προσέγγιση και **One Stop Shop**

→ Άρθρο 42 ν.4230/2016 Ειδική Γραμματεία Ένταξης Ρομά → καταργήθηκε?

+ Εθνικό Σημείο Επαφής (από ΕΚΚΑ)

→ Προσωρινή μετεγκατάσταση άρθρο 159 ν.4483/2017+ ΡΟ 64/7-2-2018 ΚΥΑ Εσωτερικών, Οικονομίας, Ανάπτυξης, Εργασίας → αλλά με δυσκολίες στην υλοποίηση

→ Στις 28-29/1/2021 έγινε η 17η συνάντηση των Εθνικών Σημείων Ένταξης για τους Ρομά. Η συνάντηση διοργανώθηκε από την Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών (DG Just and Consumers) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο την προετοιμασία των Εθνικών Στρατηγικών για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. Σύμφωνα με το νέο αναμορφωμένο στρατηγικό πλαίσιο της Ε.Ε. για την Ισότητα, την Στήριξη και τη Συμμετοχή των Ρομά που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 7/10/2020, επισημαίνεται η συζήτηση για την αναγκαιότητα σύνδεσης των Εθνικών Στρατηγικών για τους Ρομά με πόρους από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία ενόψει της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχέδιου Δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά περιόδου 2021-2027. Επίσης έγινε αναφορά στον ρόλο του Συνηγόρου του Πολίτη, της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όπου συμμετέχουν και εκπρόσωποι των Ρομά καθώς και στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, όπου αναφέρεται σαφώς ο αντιτισπγγανισμός ως ιδιαίτερη μορφή ρατσισμού.

Με έμφαση στην ίση μεταχείριση των Ρομά παρατίθεται κατάλογος μέτρων σε βασικούς τομείς, όπως στην εκπαίδευση, την υγεία, την αγορά εργασίας, την ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία των πολιτών, τις εταιρικές σχέσεις. Τονίζεται η σημασία της έμφυλης οπτικής. Επιδιώκεται η βελτίωση καθορισμού στόχων, συλλογής δεδομένων και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών για Ρομά. Τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν εθνικά στρατηγικά πλαίσια για τους Ρομά και να τα κοινοποιήσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά προτίμηση έως τον Σεπτέμβριο του 2021. Επίσης ενθαρρύνεται η προώθηση των δικαιωμάτων των Ρομά στα εθνικά σχέδια ανάπτυξης των κρατών μελών της Ε.Ε.

→ Συνεργασία Γ.Γ. Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Unicef (www.unicef.org/ellada).

24/3/21 :

Έχει συμφωνηθεί πρόσφατα ένα Πλαίσιο Συνεργασίας της Γ.Γ.Κ.Α. και της Unicef (SEE - Roma Platform) με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών και την ανάπτυξη συνεργειών σε θέματα κοινωνικής ένταξης των Ρομά μεταξύ της Ελλάδας και δέκα

χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Κόσοβο, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία, Ρουμανία και Σερβία). Δίδεται έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά Ρομά που αποτελούν την πλειονότητα των πληθυσμών Ρομά σε όλες τις χώρες και βιώνουν **έντονη φτώχεια**, περιθωριοποίηση και σημαντικά εμπόδια σε διάφορους τομείς της ζωής τους.

→ 5 μηνιαία θεματικά εργαστήρια (thematic exchange webinar) → Την 23-3-21 πραγματοποιήθηκε το 1ο διαδικτυακό θεματικό εργαστήριο με θέμα «Ρομά, φύλο και έμφυλη βία» (Roma, Gender and GBV).

Κοινωνική ένταξη Ρομά (βλ. ενδεικτικά σε Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου www.nchr.org 8-3-2021 , αλλά και 7-1-2016 για τη προστασία των δικαιωμάτων των Ρομα)

α) Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης

β) Ένταξη στον ευρύτερο αστικό ιστό

γ) Ανάπτυξη παρεμβάσεων στους τομείς της απασχόλησης υγείας και κοινωνικής φροντίδας

δ) Ενεργή συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα

ε) Διαμόρφωση συνθηκών για την ανάπτυξη κοινωνικού **διαλόγου** → μέσω δημιουργίας τοπικών δικτύων οργάνωσης (grassroots organizations – οργανώσεις βάσης των τοπικών κοινωνιών).

στ) Εξάλειψη διακρίσεων και καταπολέμηση των στερεοτύπων

ζ) Εξάλειψη των διαγενεακά «διακριτών» οικισμών / καταυλισμών.

η) Δημιουργία μηχανισμών διασταύρωσης στοιχείων

θ) Καταπολέμηση των αιτιών της παραβατικότητας

Στέγαση – εκπαίδευση – απασχόληση - υγεία

→ Σύσταση του Συμβουλίου της Ε.Ε. για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (15/3/21).

Αντικαθιστά τη σύσταση του 2013 του Συμβουλίου και έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής καθώς και μέτρα για :

- Την καταπολέμηση των διακρίσεων εντός και εκτός **διαδικτύου** (περιλαμβανομένης της παρενόχλησης, του αντισιγγανισμού, των στερεοτύπων, της ρητορικής κατά των Ρομά και της ρητορικής μίσους)
- Την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος Ρομά ιδίως γυναικών, παιδιών, ΛΟΑΤΚΙ και ΑΜΕΑ
- Την προώθηση εκστρατειών πολυπολιτισμικής ευαισθητοποίησης στα σχολεία.

5.5 Δράσεις για τους Ρομά

- Εθνική Στρατηγική
- Επικαιροποίηση σχεδίου
- Ανάπτυξη δράσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά :

α) Διοργάνωση 2 συναντήσεων στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την Εθνική Στρατηγική

β) Επιμόρφωση 20 νέων Ρομά σε θέματα δημοσίας διοίκησης

γ) Πρακτική άσκηση για έξι μήνες 2 Ρομά που συμμετείχαν στην εκπαίδευση στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης

δ) Σύνταξη μεθοδολογίας για την καταγραφή των Ρομά και πιλοτική εφαρμογή της σε έναν δήμο

ε) Αποτύπωση σε μια βάση δεδομένων όλων των εμπλεκόμενων φορέων και ατόμων με εμπειρία στους τομείς που αφορούν την κοινωνική ένταξη των Ρομά (stakeholders mapping).

στ) Ενέργειες ενημέρωσης και διάχυσης των αποτελεσμάτων του έργου (Roma Platform 2021).

*Πρόγραμμα ΕΟΧ Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά (ΑΠΚΟ)

Υποέργο 1: Σύσταση Ομάδας Δράσης (Task Force) για την κοινωνική ένταξη των Ρομά

Υποέργο 2: Προσωρινή μετεγκατάσταση οικισμού Ρομά στην περιοχή Πέλεκα Δήμου Κατερίνης στα πρότυπα κοινωνικής κατοικίας. Αφορά στην προσωρινή μετεγκατάσταση 56 οικογενειών Ρομά (330 ατόμων περίπου) σε νέο οικισμό καθώς και στην παροχή συνοδευτικών υπηρεσιών κοινωνικής υποστήριξης.

Το πρόγραμμα θα παρέχει μικρές επιχορηγήσεις σε συμπράξεις φορέων με τους εξής στόχους :

- Ενδυνάμωση νέων και γυναικών Ρομά
- Υποστήριξη παιδιών Ρομά σε παιδικές κατασκηνώσεις
- Μικρής κλίμακας παρεμβάσεις για υποστήριξη Ρομά σε τοπικό επίπεδο

*Πρόγραμμα νέας επιχειρηματικότητας για απασχόληση ατόμων με πολιτιστικές ιδιαιτερότητες (ΡΟΜΑ)

Αφορά συνολικά περίπου 1000 ανέργους, ειδικότερα προβλέπονται δράσεις για δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

α) ατομικών για 240 άτομα με επιχορήγηση 15.000€

β) εταιρικών σχημάτων για 620 άτομα με επιχορήγηση 20.000€ για σχήμα 2 ατόμων, 25.000€ για σχήμα 3 ατόμων κ.λ.π.

*Κοινωνική ένταξη των Ρομά.

Αφορά προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης για επανένταξη στην αγορά εργασίας.

B. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ : CASE STUDIES (με έμφαση στον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών εταιριών, αλλά και της κοινωνίας των πολιτών).

I. Η εθνική στρατηγική κοινωνικής ένταξης (για μετανάστες)

Την τελευταία εικοσαετία έχουν υπάρξει τρεις τουλάχιστον προσπάθειες χάραξης μιας εθνικής στρατηγικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων με επίκεντρο το διεθνές φαινόμενο της μετανάστευσης (2003, 2008, 2018). Η πλέον πρόσφατη απόπειρα τον Ιούνιο 2018 εκπονήθηκε από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (www.migration.gov). Από τα διάφορα μοντέλα ένταξης¹ επιλέχθηκε το **κοινωνικό μοντέλο** το οποίο επικεντρώνει στην αναγνώριση της πολιτισμικής διαφορετικότητας που πρέπει να αναγνωρίζεται συλλογικά όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα και με φορείς διεκδίκησης τις κοινότητες των μεταναστών / μεταναστριών. Άλλωστε ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '90 η ΕΕ υιοθέτησε το μοντέλο της κοινωνικής ένταξης ως διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας υποστήριξης των μεταναστών, των αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας καθώς και της κοινωνίας υποδοχής με στόχο την κοινωνική συνοχή με όρους ειρήνης και αλληλοκατανόησης. Η ένταξη νοείται διαδικασία δύο επιπέδων:

¹ Τα κυριότερα μοντέλα είναι :

- Το αφομοιωτικό μοντέλο με στόχο την πολιτισμική ομογενοποίηση και τη δημιουργία μιας κοινωνίας εργαζομένων και καταναλωτών που ακολουθούν τον τρόπο ζωής του γηγενούς πληθυσμού.
- Το πολυπολιτισμικό μοντέλο με αποδοχή της διαφορετικότητας ως όρο συνύπαρξης. Ειδικότερα, αυτό το μοντέλο εκδηλώνεται διττά :

- * Ως συντηρητικό/φιλελεύθερο με αποδοχή της διαφορετικότητας υπό τον όρο τα άτομα να συμπεριφέρονται ως καταναλωτές και ως πολίτες της χώρας

- * Ως κοινωνικό μοντέλο που εμμένει στην αναγνώριση της διαφορετικότητας ως ανθρώπινο δικαίωμα που διεκδικείται από τις κοινότητες των μεταναστών/μεταναστριών.

α) Υποδοχή για τους αιτούντες και τους αιτούντες διεθνούς προστασίας

β) Σύνταξη για τους δικαιούχους Διεθνούς Προστασίας και τους μετανάστες και τις μετανάστριες.

Εν συνεχεία μνημονεύεται το φαινόμενο της μετανάστευσης στην Ελλάδα και διεθνώς. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στο νομοθετικό πλαίσιο για τη μετανάστευση και το άσυλο με έμφαση στις διαδικασίες νομιμοποίησης (πδ 358/97, 359/97, ν.2910/2001, ν.3386/05, ν.3536/2007).

Η κωδικοποίηση της σχετικής νομοθεσίας με τον ν.4251/2014 είναι πρακτικά χρήσιμη. (βλ. ιδίως ν. 4636/2019, 4555/2018, 4375/2016, 4638/2016). Ως προς την Υπηρεσία Κοινωνικής Ένταξης στο Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής επισημαίνεται η λειτουργία help desk κοινωνικής ένταξης με σημεία αναφοράς το πρόγραμμα Helios και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ). Για το νέο σχέδιο ενσωμάτωσης και ένταξης 2021-2027 βλ. σχετ. ec.europa.eu. Στο πλαίσιο αυτό ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων, αλλά και της κοινωνίας των πολιτών είναι καθοριστικός: (βλ. www.eka.org 4-3-2021 για ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας στο πλαίσιο προγράμματος LABOUR-INT' βλ. επίσης φακέλους για μετανάστευση σε www.unchr.gr, eliamep.gr, elearning.ekpa.gr)

Η αναγκαιότητα μιας νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι προφανής, αφού το 2018 διαβιούσαν στην Ε.Ε. περίπου 20 εκατομμύρια πολίτες τρίτων χωρών που ισοδυναμούσαν με το 4% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης (στοιχεία Eurostat). Εκτιμάται ότι τα 2/3 των χωρών της Ε.Ε. θα χρειαστούν τη συνεισφορά των μεταναστών από μη Ευρωπαϊκές χώρες για να υπάρξει **δημογραφική** σταθερότητα έως το 2050.

Ο ρόλος του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής έχει έναν βαρύνοντα συντονιστικό ρόλο. Όμως η ευρωπαϊκή κατεύθυνση θέτει ως προτεραιότητα να λαμβάνει χώρα η ένταξη σε **τοπικό** επίπεδο, οπότε ο ρόλος της τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμοι, Περιφέρειες) είναι πρωταρχικός. Με τον ν.4368/2016

προβλέφθηκε η σύσταση και λειτουργία των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) ως παραρτήματα των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων. Τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν ως υπηρεσίες μιας στάσης (One Stop Shop) με εξατομικευμένη **ολιστική** προσέγγιση. Σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών του κάθε ΟΤΑ υλοποιούν επιμέρους πολιτικές, όπως η καθολική εφαρμογή του κοινωνικού εισοδήματος, το πρόγραμμα του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας για Απόρους (ΤΕΒΑ), η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης μαζί με άλλες υπηρεσίες (π.χ. ΟΑΕΔ). Επιπλέον επανήλθε σε κάποιους δήμους το ένα συμβουλευτικό όργανο, το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜ) που περιγράφεται στον ν.3852/2010 (πρόγραμμα Καλλικράτης).

II. Άτομα με αναπηρία (ΑΜΕΑ)

Ως ΑΜΕΑ νοούνται άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία ισότιμα με τους άλλους.

Νομοθετικό Πλαίσιο

α) Η σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΑΜΕΑ

Βασικές αρχές της κομβικής αυτής Σύμβασης που έχει κυρωθεί και από τη χώρα μας (ν.4488/2017) είναι οι εξής :

- Σεβασμός, αξιοπρέπεια, ατομική ελευθερία και ανεξαρτησία ατόμου
- Μη διάκριση
- Πλήρης και αποτελεσματική συμμετοχή και ένταξη στην κοινωνία
- Σεβασμός διαφορετικότητας και αποδοχή των ΑΜΕΑ

- Ισότητα ευκαιριών
- Δυνατότητα πρόσβασης
- Ισότητα ανδρών - γυναικών
- Σεβασμός των δυνατοτήτων και της ταυτότητας των ΑΜΕΑ

Η ευθύνη των κρατών - μελών για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης είναι καθοριστική (άρθρο 4) με σημεία αναφοράς την ισότητα και μη διάκριση (άρθρο 5), την στήριξη των γυναικών με αναπηρία (άρθρο 6), των παιδιών με αναπηρία (άρθρο 7), την αφύπνιση της κοινωνίας (άρθρο 8), την προσβασιμότητα (άρθρο 9), το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 10), την μέριμνα σε καταστάσεις κινδύνου και ανθρωπιστικών κρίσεων (άρθρο 11), την ισότιμη αναγνώριση ενώπιον του νόμου (άρθρο 12), την πρόσβαση στην δικαιοσύνη (άρθρο 13), την ελευθερία και ασφάλεια του προσώπου (άρθρο 14), την ελευθερία από βασανιστήρια ή ταπεινωτική μεταχείριση (άρθρο 15), την ελευθερία από εκμετάλλευση (άρθρο 16), την προστασία της ακεραιότητας του ατόμου (άρθρο 17), την ελευθερία μετακίνησης και ιθαγένειας (άρθρο 18), το δικαίωμα ανεξάρτητης διαβίωσης και να αποτελούν μέλη της κοινότητας (άρθρο 19), την εξασφάλιση της ατομικής κινητικότητας (άρθρο 20), την ελευθερία έκφρασης και γνώμης αλλά και πρόσβασης στην πληροφόρηση (άρθρο 21), τον σεβασμό για την οικία και την οικογένεια (άρθρο 23), το δικαίωμα στην εκπαίδευση (άρθρο 24), το δικαίωμα στην υγεία (άρθρο 25), την ενίσχυση των ικανοτήτων και αποκατάσταση (άρθρο 26), το δικαίωμα στην εργασία σε ισότιμη βάση με τους άλλους (άρθρο 27), το κομβικό δικαίωμα για ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας (άρθρο 28). Επίσης προβλέπεται εγγύηση από τα κράτη-μέλη για συμμετοχή των ΑΜΕΑ στον πολιτικό και δημόσιο βίο (άρθρο 29), για το δικαίωμα στον πολιτισμό, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό (άρθρο 30). Βλ. επίσης στη σχετική εθνική νομοθεσία ν.4512/2018 αρθρ. 215 σε συνδυασμό με ν.4549/2018 αρθρ. 17. (βλ. επίσης σε www.opeka.gr ανάλυση των 9 βασικών επιδομάτων για ΑΜΕΑ).

Επισημαίνεται επί της εθνικής εφαρμογής και εποπτείας η υποχρέωση κάθε κράτους μέλους να ορίσει ένα ή περισσότερα κομβικά σημεία για την εφαρμογή της Σύμβασης και για έναν συντονιστικό μηχανισμό διευκόλυνσης των σχετικών ενεργειών υλοποίησης. Μάλιστα στο άρθρο 33 παρ.3 προβλέπεται ρητά η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και ιδίως των οργανώσεων των ΑΜΕΑ στη διαδικασία επίβλεψης.

Εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 6 Συντάγματος τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική ζωή της χώρας. Σε υλοποίηση αυτής της συνταγματικής επιταγής -εγγύησης υπό το πρίσμα ιδίως και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), αλλά και της ειδικής Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD) ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2020 το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των ΑΜΕΑ μετά από δημόσια διαβούλευση.

Το Σχέδιο αυτό αυτοπροσδιορίζεται ως "οδικός χάρτης" που παρέχει ένα σαφές πλαίσιο δράσης κυρίως για τη περίοδο **2020-2023** με δυνατότητα υλοποίησης κάποιων δράσεων έως το 2029.

Οι βασικοί πυλώνες του σχετικού ΕΣΔ είναι οι εξής :

- Πυλώνας Ι: Το Κράτος στην υπηρεσία του Ατόμου με Αναπηρία

Στόχοι:

α) Ενεργοποίηση δικτύου συντονιστικού μηχανισμού **ν. 4488/2017** για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑΜΕΑ σε όλη την επικράτεια

- β) Σύσταση Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας
- γ) Κωδικοποίηση και αναμόρφωση εθνικής νομοθεσίας για τα ΑμεΑ
- δ) Αναβάθμιση λειτουργίας συστήματος αξιολόγησης και πιστοποίησης αναπηρίας
- ε) Ένταξη ηλεκτρονικής κάρτας αναπηρίας στην καθημερινότητα
- στ) Παροχή περισσότερων προσβάσιμων υπηρεσιών στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)
- ζ) Συλλογή και αξιοποίηση δεδομένων στη χάραξη σχετικής δημόσιας πολιτικής

Πυλώνες II

- Ισότητα και μη διάκριση
- Γυναίκες με αναπηρία
- Παιδιά με αναπηρία και στήριξη της οικογένειας
- Ανεξάρτητη διαβίωση
- Εκπαίδευση και κατάρτιση για όλους
- Ποιοτική δημόσια υγεία για όλους
- Εργασία και απασχόληση για όλους
- Ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας
- Ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη
- Προστασία και ασφάλεια σε καταστάσεις κινδύνου και σε έκτακτες ανάγκες
- Ελευθερία, ασφάλεια και προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας
- Προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ασυνόδευτων ανηλίκων

Πυλώνας III : Προσβασιμότητα

- Προσβασιμότητα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον
- Προσβασιμότητα στις μεταφορές και κινητικότητα του ατόμου
- Προσβασιμότητα σε αγαθά και υπηρεσίες

- Ψηφιακή προσβασιμότητα

- Επικοινωνία - ενημέρωση - πρόσβαση στην πληροφόρηση

Πυλώνας IV : Συμμετοχή σε κάθε έκφανση της ζωής

- Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο, τον αθλητισμό
- Συμμετοχή στον πολιτικό και δημόσιο βίο

Πυλώνας V : Αφύπνιση της κοινωνίας και της δημόσιας διοίκησης

- Αφύπνιση της κοινωνίας
- Ενημέρωση, κατάρτιση και επιμόρφωσης της δημόσιας διοίκησης

Πυλώνας VI : Συνέργειες και ανάπτυξη

- Ενέργειες για τα ΑμεΑ με τα άτομα ΑμεΑ
- Προσβάσιμος τουρισμός

Τομεακό Πρόγραμμα Απασχόλησης (ΤΠΑ) Υπουργείο Εργασίας

2.4.5 Άξονας Προτεραιότητας «Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑμεΑ»

Με σκοπό τη βελτίωση της υποδοχής των ΑΜΕΑ επιδιώκεται η ανάπτυξη νέων υποδομών ή ενίσχυση υπαρχουσών για τη βελτίωση της ενσωμάτωσης των ΑΜΕΑ και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Ενδεικτικές δράσεις :

- Ενίσχυση υποδομών κοινωνικής φροντίδας των ΑΜΕΑ
- Αναβάθμιση υποδομών κοινωνικής φροντίδας των ΑΜΕΑ

Η ανάγκη χρηματοδότησης από ΕΠΑ έγκειται στην στήριξη των πολιτικών για την ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων όπως τα ΑΜΕΑ με απώτερο στόχο την κοινωνική ανάπτυξη...

Δυνητικοί δικαιούχοι είναι η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), το Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ), το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών.

2.4.6 Άξονας Προτεραιότητας «Ενσωμάτωση Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού **(αρθρ. 1 παρ. 4 ν. 4019/2011)** στο εργατικό δυναμικό»

Ο ειδικός αναπτυξιακός στόχος αυτού του άξονα είναι η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση της φτώχειας και των διακρίσεων.

Πιο συγκεκριμένα επιδιώκεται η **επανένταξη** των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (γυναίκες θύματα κακοποίησης, αναλφάβητοι, μακροχρόνιοι άνεργοι, άνεργες γυναίκες, άνεργοι άνω των 50 ετών κ.α.) και η αντιμετώπιση της **ακραίας φτώχειας** και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω ενίσχυσης της υποστήριξης ομάδων του

πληθυσμού που πλήττονται ή απειλούνται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ενδεικτικές δράσεις:

- Ενεργοποίηση των μελών που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες κοινότητες του πληθυσμού (π.χ. Ρομά)
- Ενεργοποίηση ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής και πολιτισμικής ενσωμάτωσης (π.χ. πρόσφυγες, μετανάστες)

Η ανάγκη χρηματοδότησης από ΕΠΑ έγκειται στη στήριξη πολιτικών για την αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας. Στους δείκτες εκροών περιλαμβάνονται άνεργοι (ιδίως μακροχρόνια άνεργοι) και άλλα μειονεκτούντα άτομα.

Ως δυνητικοί δικαιούχοι αναφέρονται ομοίως με άξονα 2.4.5

2.4.7 Άξονας Προτεραιότητας «Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)»

Ως ειδικός αναπτυξιακός στόχος που εξυπηρετείται είναι η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και η αντιμετώπιση της φτώχειας και των διακρίσεων. Η προτεραιότητα χρηματοδότησης από ΕΠΑ έγκειται στις κοινωνικές επενδύσεις, όπως η στήριξη της οικογένειας, η ενίσχυση της προσχολικής αγωγής.

Ο ΑΠ7 συγκεντρώνει δράσεις και στο πεδίο της κοινωνικής αλληλεγγύης με διττό στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Στο επιμέρους πεδίο της κοινωνικής αλληλεγγύης δίδεται έμφαση στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων αντιμετώπισης της φτώχειας και προώθηση της κοινωνικής ένταξης με πρωτοβουλίες και **δομές** κοινωνικής στήριξης και ατομικής ενδυνάμωσης, αλλά και πρόληψης του κινδύνου της φτώχειας. Παράλληλα, επιδιώκεται η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών των δομών πρόνοιας και κοινωνικής φροντίδας και η **αναβάθμιση των περιοχών** στις οποίες διαβούν οι ευάλωτες ομάδες, αλλά και η στήριξη της οικογένειας.

Ενδεικτικές δράσεις:

- Θεραπευτήρια χρόνιων παθήσεων,
- Κέντρα φροντίδας ηλικιωμένων
- Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων
- Προώθηση δράσεων για την ισότητα των φύλων.

Ως προς την ανάγκη χρηματοδότησης μέσω ΕΠΑ, αυτή ανάγεται στη στήριξη και στην υλοποίηση πολιτικών για την ενσωμάτωση των ευπαθών ομάδων με απώτερο στόχο την κοινωνική ανάπτυξη.

ΔΕ 7.1

Στους δείκτες εκροών περιλαμβάνονται αριθμοί υποστηριζόμενων δομών, αλλά και μειονεκτούντα άτομα, έργα που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (περιλαμβανομένων των Ρομά).

Στους δυνητικούς δικαιούχους ανήκουν η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Των Φύλων, ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), το Κέντρο Εκπαιδύσεως και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ), το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών, το Εθνικό Κέντρο Αλληλεγγύης, τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας των Περιφερειών, ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Διευκρινίζεται ότι σε αυτόν τον άξονα προτεραιότητας 2.4.7 περιέχονται και δράσεις στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης με έμφαση αφενός στην εξυπηρέτηση άμεσων υποχρεώσεων της χώρας έναντι της Ε.Ε. όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός του e-efka και αφετέρου η περαιτέρω προώθηση προγραμματισμένων αλλαγών στα ασφαλιστικά ταμεία.

Γυναίκες με αναπηρία

- Ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας σε όλα τα προγράμματα για την ισότητα των φύλων για γυναίκες και κορίτσια Ρομά, πρόσφυγες, αιτούσες άσυλο και γυναίκες που η κατάστασή τους προσομοιάζει με κατάσταση προσφύγων
- Λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και της κακοποίησης γυναικών με έμφαση στην ενδοοικογενειακή βία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση
- Λήψη μέτρων για την αντιμετώπισή της εξαναγκαστικής άμβλωσης και στείρωσης

Παιδιά με Αναπηρία και Στήριξη της Οικογένειας

- Αποϊδρυματοποίηση παιδιών και νέων
- Θεσμοθέτηση προγράμματος πρώιμης παρέμβασης για παιδιά με αναπηρία ηλικίας 0-6 ετών
- Σταθερή βάση υπηρεσιών υποστήριξης παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών τους
 - Ιδίως ενίσχυση Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία ΚΔΑΠ-ΜΕΑ
 - Ανάπτυξη Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) για παιδιά με αναπηρία και ενήλικες, **70** σε όλη την Ελλάδα.
 - Διασφάλιση πρόσβασης παιδιών με αναπηρία σε παιδικούς σταθμούς και σχολεία και διευκόλυνση γονέων που ασκούν επιμέλεια

Εν προκειμένω ο ρόλος της ΕΕΤΑΑ, αλλά και των Δήμων σε τοπικό επίπεδο είναι χρήσιμος.

Ανάλυση έργων

6.1

Βελτίωση υπηρεσιών Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ)

- Θέσπιση κανονισμού λειτουργίας για τους υγειονομικούς και διοικητικούς υπαλλήλους, μετά από διαβούλευση με το Υπουργείο Υγείας και τους ιατρικούς συλλόγους
- Ενίσχυση / ανανέωση του ιατρικού προσωπικού των ΚΕΠΑ με στόχο τα 1.200 άτομα έως τον Μάιο 2021
- Κατάλληλη εκπαίδευση των ιατρών των υγειονομικών επιτροπών ιδίως ως προς τον Πίνακα Ποσοστών Αναπηρίας (κομβική παράμετρος στη πράξη)
- Ενίσχυση των διοικητικών υπηρεσιών με στήριξη από ΕΣΑμεΑ (www.esamea.gr) και άλλους φορείς
- Αναβάθμιση πληροφοριακών υποδομών διαχείρισης ΚΕΠΑ
- Ηλεκτρονικό υποσύστημα υποστήριξης ΚΕΠΑ από e-efka
- Ανάπτυξη εργαλείου ανάλυσης ρίσκου (risk analysis)
- Αναβάθμιση κτιριακών υποδομών λειτουργίας υγειονομικών επιτροπών
- Δημιουργία πολλαπλών κατάλληλων σημείων εξέτασης στην Αθήνα προς αποφυγή αναβολών και καθυστερήσεων

Ενιαία ηλεκτρονική πλατφόρμα ΚΕΠΑ

- Διασφάλιση συνδρομής διερμηνέων νοηματικής γλώσσας κατά την εξέταση κωφών στα ΚΕΠΑ

- Ενίσχυση του δικαιωματικού χαρακτήρα ως προς τον μηχανισμό πιστοποίησης αναπηρίας σύμφωνα με σχετική σύσταση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

*Εμπλούτιση Ειδικής Επιστημονικής Επιτροπής με νέες ειδικότητες (π.χ. Φυσικοθεραπευτές) και με νέα πεδία (π.χ. Κοινωνιολόγοι)

Στόχος 6: Βελτίωση ποιότητας ζωής ατόμων με αναπηρία

- Έναρξη προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ (3ο τρίμηνο 2021 πιλοτικά)

- Κάρτα αναπηρίας :

α) πιλοτικά για 170.000 άτομα (δικαιούχους ΟΠΕΚΑ)

β) Εν συνεχεία σε όλα τα ΑμεΑ (ποσοστό 10% περίπου του πληθυσμού στη χώρα μας σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας – ΠΟΥ / moh.gov.gr)

Δράσεις

6.1 Αναβάθμιση λειτουργίας μηχανισμού αξιολόγησης

* Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση λειτουργίας Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) του e-efka

6.2 Ένταξη της κάρτας αναπηρίας στην καθημερινότητα του πολίτη

6.3 Γυναίκες με αναπηρία

* Έμφαση στην καταπολέμηση έμφυλης βίας και κακοποίησης γυναικών με αναπηρία

6.4 Παιδιά με αναπηρία και στήριξη της οικογένειας

* Πρώιμη παρέμβαση, δημιουργική απασχόληση, κοινωνική επανένταξη και επαγγελματική αναδοχή για παιδιά με αναπηρία

6.5 Ανεξάρτητη διαβίωση

Στόχος η πρόληψη ιδρυματοποίησης

6.6 Κατάρτιση και εκπαίδευση για όλους

6.7 Εργασία για όλους

6.8 Ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας

* Κανονισμός προνοιακών επιδομάτων και σύνταξη ενιαίου κανονισμού παροχών και επιδομάτων κύριας σύνταξης

6.9 Προσβασιμότητα σε αγαθά και υπηρεσίες. Ενσωμάτωση οδηγίας 882/2019

Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και ευάλωτες ομάδες

Η υγειονομική κρίση έχει επιτείνει τη χρήση των νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της καθημερινότητας και στη χώρα μας. Βασικοί τομείς του λεγόμενου κοινωνικού κράτους όπως η εργασία, η υγεία, η εκπαίδευση, η δημόσια διοίκηση δέχονται σημαντικές επιρροές από τεχνολογικές εφαρμογές ευρείας χρήσης με συνέπεια την διαρκή ψηφιοποίηση πολλών υπηρεσιών μειώνοντας τον χρόνο εξυπηρέτησης και το κόστος κάθε διαδικασίας. Ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός¹ επηρεάζει θετικά και την ένταξη των ευάλωτων ομάδων.

¹ Ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός επιταχύνεται στη χώρα μας με βασικό στόχο την μείωση της διαφοράς που μας χωρίζει από τον κοινοτικό μέσο όρο. (digital.gov.gr) . Η ανάγκη των παρεχόμενων ψηφιακών υπηρεσιών και η μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης μειώνουν τη γραφειοκρατία, ενισχύουν τη διαφάνεια και συμβάλλουν στην ανάπτυξη. Ασφαλώς οι στοχευμένες δράσεις για ευάλωτες ομάδες αποτελούν κομβική προτεραιότητα του ψηφιακού εκσυγχρονισμού με κοινωνικό αποτύπωμα.

Ας επιλέξουμε ορισμένα κομβικά παραδείγματα :

α) Εργασία

Η εξεύρεση και η διατήρηση της εργασίας αποτελεί αναμφισβήτητα καταλυτικό παράγοντα για την ομαλή ένταξη των ευάλωτων ομάδων στο ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Η ολοένα διευρυνόμενη εξάπλωση της τηλεργασίας δημιουργεί νέες προοπτικές για την απασχόληση ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες (π.χ. ΑΜΕΑ, μετανάστες, Ρομά, άστεγους, απόρους) , αφού η παροχή της εργασίας μπορεί να γίνεται εξ αποστάσεως, δηλαδή συνήθως , αλλά όχι μόνο, κατ' οίκον. Οι παραδοσιακές έννοιες του σταθερού τόπου εργασίας και του συγκεκριμένου ωραρίου ανατρέπονται και οδηγούμαστε προς ένα ολοένα και πιο ευέλικτο μοντέλο εργασιακών σχέσεων όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και διεθνώς.

Βεβαίως η ευελιξία της εργασίας, ιδίως όσον αφορά τις ευάλωτες ομάδες, πρέπει να συνδυάζεται με την ασφάλεια της εργασίας. Εν προκειμένω η διασφάλιση ενός υγιούς και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος με τήρηση συγκεκριμένων προδιαγραφών ποιότητας και αξιοπιστίας είναι σημαντική προτεραιότητα. Επιπλέον ο συστηματικός έλεγχος με έμφαση στην πρόληψη ως προς την τήρηση όλων των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας, αλλά και ευρύτερα ως προς την πιστή τήρηση της ισχύουσας εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την κατοχύρωση της προστασίας ατόμων , τα οποία, εκ των πραγμάτων τελούν σε κατάσταση αδυναμίας ή ευαλωτότητας που επιτείνεται σε περιόδους κρίσεων (π.χ. οικονομικών, υγειονομικών κ.λ.π)

Προ πανδημίας η τηλεργασία είχε εθελοντικό χαρακτήρα. Όμως οι ιδιαιτερότητες της υγειονομικής κρίσης οδήγησαν τον νομοθέτη στη χώρα μας, αλλά και σε άλλες χώρες στη θεσμοθέτηση της τηλεργασίας μονομερώς ως έκτακτο μέτρο με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας ιδίως αφενός μέσω της μείωσης των μετακινήσεων και αφετέρου μέσω της μείωσης του συγχρωτισμού στους χώρους εργασίας. Με το ισχύον πλαίσιο το οποίο ακόμη έχει προσωρινή ισχύ, συνεχίζει να κατοχυρώνεται η ίση μεταχείριση μεταξύ τηλεργαζόμενων και λοιπού προσωπικού,

ιδίως σε θέματα απολαβών και ωραρίου, η προστασία προσωπικών δεδομένων, η τήρηση των προδιαγραφών υγιεινής και ασφάλειας.

Ενόψει του αναμενόμενου οριστικού θεσμικού πλαισίου έχει εκκινήσει διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων (εκπροσώπων εργοδοτών και εργαζομένων) για την διαμόρφωση ενός ευέλικτου αλλά και ασφαλούς τοπίου τηλεργασίας. Ενδεικτικά και μόνο γίνεται μνεία στο δικαίωμα αποσύνδεσης¹ υπό την έννοια ότι ο εργαζόμενος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αποσυνδεθεί από κάθε συσκευή (υπολογιστή, κινητό κλπ) που τον συνδέει με τον εργοδότη μετά το πέρας του ωραρίου εργασίας του ή το Σαββατοκύριακο ή κατά τη διάρκεια της αδειάς του. Η κατοχύρωση αυτού του δικαιώματος θα διευκολύνει την τήρηση του ωραρίου, ώστε να αποφεύγονται καταχρηστικές πρακτικές με απλήρωτες υπερωρίες ή με υπέρμετρη εντατικοποίηση της εργασίας προς αποφυγή φαινομένων εξουθένωσης (burn out)².

Η τηλεργασία αποτελεί λοιπόν μία νέα πραγματικότητα που θα παραμείνει και μετά το ξεπέρασμα της παρούσας κρίσης. Στο πλαίσιο της συζήτησης για το οριστικό θεσμικό πλαίσιο της, είναι λοιπόν προφανής η ανάγκη διαμόρφωσης μιας κοινά αποδεκτής στρατηγικής τηλεργασίας ως αποτελεσματικό και "έξυπνο" εργαλείο συστηματικής και βιώσιμης ένταξης ατόμων από ευάλωτες ομάδες στην αγορά εργασίας με τρόπο βιώσιμο και ποιοτικό. Η όλη συλλογιστική εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της δημιουργικής χρήσης των νέων τεχνολογιών (τηλεργασία, ρομποτική, ευρύτερα τεχνητή ,αλλά και συναισθηματική νοημοσύνη) σε μία εθνική πολιτική ένταξης των ευάλωτων ομάδων στο εργασιακό περιβάλλον με διττό στόχο :

¹ Θεσπίστηκε αρχικά στη Γαλλία (droit a la deconnexion) το 2017 υπο προϋποθέσεις και ήδη προχωρά η διαδικασία ενσωμάτωσής του στην ενωσιακή, αλλά και στην εθνική νομοθεσία .

² Η σωματική,αλλά και η ψυχική εξουθένωση επηρεάζουν αρνητικά την υγεία και έχει παρατηρηθεί ότι επιτείνεται ως ζητούμενο σε περιόδους κρίσεων πλήττοντας περισσότερο άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες και εργάζονται ως ανειδίκευτοι ή με περιορισμένα προσόντα σε θέσεις με χαμηλές αμοιβές και ανασφαλές εργασιακό περιβάλλον.(βλ. ενδεικτικά www.ilo.org, www.eurofound.eu)

- Αφενός τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τους, διαμέσου ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης υπερβαίνοντας μία στείρα και βραχύβια επιδοματική λογική.
- Αφετέρου την ευχερέστερη κοινωνικοποίηση τους με υπέρβαση στερεοτύπων και προκαταλήψεων που ταλανίζουν επί σειρά ετών αδικαιολόγητα τα άτομα αυτά, αλλά και στερούν από το κοινωνικό σύνολο ένα πολύτιμο¹ ανθρώπινο δυναμικό που μένει αναξιοποίητο.

β. Υγεία

Η ψηφιοποίηση υπηρεσιών στο ευαίσθητο πεδίο της υγείας είναι πολλαπλά χρήσιμη, ιδίως για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, αφού πλήττονται εκ των πραγμάτων περισσότερο και εντονότερα σε μία παρατεταμένη και εν πολλοίς νέα υγειονομική κρίση παγκόσμιας κλίμακας. Το επικαιροποιημένο ιατρικό ιστορικό, η συστηματική παρακολούθηση της κατάστασης της υγείας τους, η λήψη των απαραίτητων προληπτικών υγειονομικών μέτρων (π.χ. εμβολιασμοί) αλλά και η περίθαλψη και παροχή συστηματικής υγειονομικής και νοσοκομειακής περίθαλψης διευκολύνεται στη πράξη μέσω της προωθούμενης ψηφιοποίησης υπηρεσιών υγείας που μπορεί να διευκολύνει την προστασία του θεμελιώδους και απόλυτου αγαθού της υγείας και των ευάλωτων ομάδων, πράγμα που είναι επωφελές ευρύτερα για τη δημόσια υγεία του συνολικού πληθυσμού με έμφαση στις **ευπαθείς ομάδες**.

γ. Εκπαίδευση

Η τηλεεκπαίδευση έχει αλλάξει την καθημερινότητα για τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, αλλά και στις λοιπές βαθμίδες της εκπαίδευσης (προπτυχιακά, μεταπτυχιακά, κατάρτιση - επιμόρφωση) λόγω έκτακτων συνθηκών. Η εμπειρία

¹ Είναι χαρακτηριστική εν προκειμένω η θετική εμπειρία απασχόλησης Ρομά από οικοδομικό συνεταιρισμό του δήμου Χαλανδρίου (στη ρεματιά Χαλανδρίου) το έτος 2020. (www.chalandri.gr).

αυτή μπορεί να αποτελέσει "εφόδιο" ένταξης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία την επόμενη μέρα. Αυτή η διάσταση έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία για άτομα που υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο (όπως τα παιδιά οικογενειών Ρομά ή ασυνόδευτα ανήλικα).

Συμπεράσματα - προτάσεις

Η έκτακτη κατάσταση της παγκόσμιας πανδημίας επιτείνει εκ των πραγμάτων τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες σε όλα τα επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, διεθνές). Τούτο σημαίνει, πέραν των άλλων ότι όλες οι ευάλωτες ομάδες πληθυσμού πλήττονται εκ των πραγμάτων περισσότερο τόσο σε ένταση όσο και σε διάρκεια από τις συνέπειες της πανδημίας.

Είναι λοιπόν επιτακτική η ανάγκη για ένα νέο παγκόσμιο κοινωνικό συμβόλαιο ως αποτέλεσμα ενός συστηματικού και τεκμηριωμένου κοινωνικού διαλόγου με συμμετοχή των κεντρικών διοικήσεων, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών, αλλά **ιδίως** και των εκπροσώπων των ίδιων των ευάλωτων ομάδων που γνωρίζουν καλύτερα τα πραγματικά προβλήματα και τις ιδιαιτερότητές τους. Ο διάλογος αυτός πρέπει να είναι συστηματικός, αμφίδρομος και πολυεπίπεδος με μία ολιστική προσέγγιση. Η συμβολή επιστημονικών κλάδων όπως η νομική, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η κοινωνική ιατρική, η πληροφορική, η βιοηθική, θα είναι καθοριστικής σημασίας.

Επομένως ιδίως ενόψει της επόμενης μέρας και της επιστροφής στη κανονικότητα, η χάραξη ενός Παγκόσμιου Πλαισίου Προστασίας για τις ευάλωτες ομάδες με καινοτομία, αλλά και κοινωνική ευαισθησία είναι αδήριτη προτεραιότητα. Εν προκειμένω ο ΟΗΕ και ειδικότερα φορείς του, όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO) και η Unicef μπορούν να συνεισφέρουν καταλυτικά. Ειδικά ο ILO διαθέτει το σημαντικό πλεονέκτημα της τριμερούς εκπροσώπησης (κυβερνήσεις - εκπρόσωποι εργαζομένων - εκπρόσωποι εργοδοτών) που διευκολύνει εξ αρχής τον εποικοδομητικό διάλογο και την εξεύρεση λύσεων κοινά αποδεκτών, αλλά και υλοποιήσιμων στην πράξη. Εξάλλου η ειδική τεχνογνωσία οργανισμών αυτής της

εμβέλειας είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τη θέσπιση και εφαρμογή εθνικών πολιτικών ένταξης για τις ευάλωτες ομάδες υπό την μορφή ιδίως της τεχνικής βοήθειας με έμφαση και στην αναζήτηση- αξιοποίηση σχετικών καλών πρακτικών (βλ.και για τον ρόλο της Παγκόσμιας Τράπεζας στην αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας www.worldbank.org με μνεία στην παροχή τεχνικής βοήθειας στη χώρα μας την περίοδο 2021-21 στο κομβικό ζήτημα του κατώτατου μισθού).

Η ανάδειξη του ρόλου της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας δεν είναι τυχαία : θεωρητικές προσεγγίσεις αλλά και έρευνες επί των θεμάτων που αφορούν τις ευάλωτες ομάδες στην Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό καταδεικνύουν ανάγλυφα τον κομβικό χαρακτήρα της εργασίας στην ομαλή και βιώσιμη ένταξη των ευάλωτων ομάδων : ΑΜΕΑ, Ρομά κ.α.

Μάλιστα όσο πιο δυσμενής είναι η εν γένει κατάσταση διαβίωσης μιας ευάλωτης ομάδας, τόσο πιο σημαντικά εξελίσσεται η σημασία της εργασίας υπό αξιοπρεπείς όρους (decent work) για την ένταξη των ευάλωτων ομάδων στο ευρύτερο κοινωνικό γίνεσθαι. Για παράδειγμα, οι Ρομά είναι αντικειμενικά μία κοινωνική ομάδα με δυσμενές status που αντιμετωπίζει εκ των πραγμάτων αυξημένες δυσκολίες κοινωνικής ένταξης. Ακριβώς λοιπόν σε αυτή την περίπτωση έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι η εργασία, πέραν των άλλων, αποτελεί κορυφαία παράμετρο που διευκολύνει όχι μόνο τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των μελών της ευάλωτης ομάδας και των οικογενειών τους. Σε πρόσφατη διημερίδα , όπως προαναφέρθηκε, που διενεργήθηκε διαδικτυακά (8, 9 Απριλίου 2021) με επιτυχία¹ και συνδεόταν με την Εθνική Στρατηγική για τους Ρομά (2021-2027), παρατέθηκαν απόψεις από τον κομβικό χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Από τις εμπειρίες που αναπτύχθηκαν σε τοπικό επίπεδο φάνηκε καθαρά ότι η εργασία είναι πρώτη προτεραιότητα, περισσότερο από κάθε άλλη παράμετρο, για να μπορέσουν οι Ρομά να ξεφύγουν από τη φτώχεια και εν συνεχεία από τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μάλιστα η

εξασφάλιση εργασίας λειτουργεί αμφίδρομα : οι Ρομά έρχονται σε καθημερινή επαφή με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και αντίστροφα η ευρύτερη κοινωνία γνωρίζει από κοντά τους Ρομά ξεπερνώντας στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Ασφαλώς η σημασία της εργασίας δεν αφορά μόνο τους Ρομά αλλά και όλες τις άλλες ευάλωτες ομάδες, ιδίως σε περιόδους κρίσεων (οικονομικών, υγειονομικών κλπ)

Εξίσου σημαντική όμως είναι η επίδραση των νέων τεχνολογιών που εξελίσσονται ταχύτατα ανατρέποντας παραδοσιακά πρότυπα εργασίας και διαβίωσης. Η τηλεργασία, η ρομποτική, η νανοτεχνολογία και ευρύτερα η τεχνητή νοημοσύνη (σε συνδυασμό και με τη συναισθηματική νοημοσύνη) δημιουργούν νέα δεδομένα και επηρεάζουν αναπόφευκτα και τις πολιτικές ένταξης των ευάλωτων ομάδων. Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και επιμόρφωση, η εργασία από απόσταση (τηλεργασία), η ψηφιακή εξυπηρέτηση σε ολοένα διευρυνόμενες καθημερινές λειτουργίες είναι ορισμένα μόνο πεδία όπου η τεχνολογία εφόσον αξιοποιείται ορθά, μπορεί να διευκολύνει και ιδίως να επιταχύνει τους ρυθμούς ένταξης.

Στο σημείο αυτό βέβαια πρέπει να γίνει μία σημαντική διευκρίνιση: η τεχνολογία είναι καταρχάς ουδέτερη, οπότε η χρήση των εφαρμογών της μπορεί να είναι σε θετική, αλλά και σε αρνητική κατεύθυνση, ανάλογα με τον τρόπο χρήσης της από τον άνθρωπο. Άρα η ανθρωποκεντρική προσέγγιση των νέων τεχνολογιών ιδίως στο ευαίσθητο ζήτημα της ένταξης των ευάλωτων ομάδων είναι εξαιρετικά σημαντική : τα μέλη των ευάλωτων ομάδων πρέπει να αντιμετωπίζονται ως άνθρωποι με αυτόνομη προσωπικότητα που χρήζουν προστασίας της ζωής, της υγείας (σωματικής και ψυχικής), της ελευθερίας τους και ευρύτερα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας τους.

Η βιοηθική θεώρηση και των ευάλωτων ομάδων μπορεί να εμπλουτίσει την ανθρωποκεντρική οπτική των σχετικών εθνικών πολιτικών ένταξης. Ο όποιος διάλογος για την προετοιμασία και την χάραξη αυτών των πολιτικών μπορεί να είναι ακόμη πιο επωφελής και γόνιμος, εφόσον διέπεται από το ειλικρινές ενδιαφέρον για τον διπλανό που διέρχεται μία δυσκολότερη φάση της ζωής του

υπό την έννοια ότι σε αυτή την κατάσταση μπορεί να περιέλθει κάθε μέλος μιας κοινωνίας υπό διαφορετικές συνθήκες. Αυτή η θεώρηση προϋποθέτει πνεύμα ειλικρινούς επικοινωνίας όχι μόνο με τους εκπροσώπους , αλλά και με τα μέλη των ευάλωτων ομάδων, ώστε να διαπλάθεται στη καθημερινότητα μία σχέση εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού μεταξύ των κοινοτήτων των ευάλωτων ομάδων και του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και των δομών εξουσίας.

Η κεντρική συνταγή επιτυχίας λοιπόν των σχετικών εθνικών στρατηγικών και πολιτικών δεν είναι να χαράσσονται για τις ευάλωτες ομάδες, αλλά μαζί με τις ευάλωτες ομάδες στην πράξη (και όχι στη θεωρία) επιδιώκοντας την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση υπό το πρίσμα της αναγκαιότητας των **κοινωνικών επενδύσεων** στη **βιώσιμη**, αλλά και **δίκαιη ανάπτυξη** χωρίς διακρίσεις, χωρίς αποκλεισμούς.

Γιώργος Βλασσοπουλος

Διδάκτωρ Νομικής- Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ